

kakor pa če bi bil imel priložnost obiskati objekt tedaj, ko so ga še odkrivali, ali vsaj takoj po odkritju. S tem nočem trditi, da bi se v resnici mnenje avtorja bistveno spremenilo. Vsekakor je za sedaj vprašanje tega objekta še vedno odprto, akoprav se pojavljajo tudi nekatere druge hipoteze.

Svojo razpravo je avtor ilustriral tudi z raznimi skicami, ki jih je napravil na mestu samem. Pri tem bi pa opomnil, da skica v sl. 1 ni povsem točna, ne glede na dimenzije, ki jih avtor brez merskih pomagál tudi ni mogel pravilno oceniti. Toda kar se tega tiče, je mogoče kontrolirati lego objektov po planih Klemenca in Korošca, ki sta objavila gradivo. Vsekakor napačno pa je postavljen od avtorja suponirani zid na desni strani skice, ki ga v resnici ni in kolikor je bilo mogoče ugotoviti, tudi ni obstajal, čeprav avtor domneva, da je tam moral biti. Takšno gledanje je povsem zgrešeno.

V zaključku svoje razprave poudarja avtor, da je treba objekt skrbno zavarovati zaradi njegovega znanstvenega pomena in zaradi nadaljnega študija. Omeniti moram, da so to zahtevo postavili tudi vsi drugi znanstveniki, ki so se udeležili ankete. Vendar pa od leta 1947, ko je bila takoj po izkopavanju izdelana le provizorična zaščita, do danes, t. j. do leta 1952, ni nič storjenega.

Draga M. Garašanin: Nova nalazišta okoline Beograda u dolini Save (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkog instituta SAN, Nova serija, Knjiga I, Beograd 1950, str. 109—112, 6 slik v tekstu in francoski povzetek).

Avtorica nam v svojem članku poroča o novo odkritih najdiščih s področja Beograda v dolini Save. To so prazgodovinska naselbina na najdišču Rt v Železniku, rimska utrdba na najdišču Kalemi v Železniku, prazgodovinska naselbina v Žarkovu in prazgodovinska naselbina na Čukarici. Prispevek, ki ga nam daje avtorica, je bolj topografske narave, ker imenovana najdišča doslej sploh še niso bila znanstveno raziskana. Zato utemeljuje tudi svoje sklepe pri opredeljevanju le s slučajno najdenimi predmeti. Tako vzporeja prazgodovinsko naselbino na najdišču Rt v Železniku paralelno z najmlajšo fazo v Vinči, kar je po slučajno najdenih fragmentih tudi povsem točno, vendar to ne izključuje možnosti, da ta naselbina ni mogla obstajati tudi poprej. O rimski utrdbi na Kalemi v Železniku, katero omenjata že Kanitz in Miličević, sodi avtorica, da tu ni bila navadna naselbina, temveč kastel, ki ga skuša po obliki datirati v čas pozno rimskega cesarstva, čeprav so tam našli tudi mnoge druge predmete, kakor zgodnejše novce in sarkofag, ki ga je možno datirati celo v II. stoletje. Vsekakor bo možno podrobneje odgovoriti šele po sistematičnih raziskovanjih na tem mestu. Za prazgodovinsko naselbino v Žarkovu domneva avtorica na temelju profila ob cesti in nekaterih slučajno najdenih fragmentov keramike, da sta tu dve plasti, od katerih se da starejša paralelizirati s starejšo, druga pa z mlajšo vinčansko fazo. Tudi prazgodovinsko naselbino na Čukarici je mogla avtorica na temelju nekaterih fragmentov keramike postaviti le v mlajšo vinčansko fazo.

Kot očitek redakciji moram omeniti, da predstavljata sl. 5 in 6 na str. 111 fragment skodele in statuete, ne pa samo fragment skodele.

Miodrag Grbić: Gradište kod Kikinde (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkog instituta SAN, Nova serija, Knjiga I, Beograd 1950, str. 115—118, 6 slik v tekstu in francoski povzetek).

Izredno zanimanje je zbudilo v arheoloških krogih odkritje »Gradišta« pri Veliki Kikindi. Še z večjim zanimanjem smo pa pričakovali rezultate raziskovanj, ki jih je opravil avtor gornje razprave. V uvodu nam avtor izredno obširno opisuje, kako je bilo »Gradište« odkrito in kdo vse ima zasluge za to odkritje. V nadaljevanju prehaja k opisu svojega raziskovanja oziroma sondiranja tega zanimivega najdišča. Izvršeni sta bili dve sondi v samem gradišču, dve sondi izven gradišča in sonda čez obzidje. V prvih dveh sondah, ki sta bili v gradišču samem, so našli fragmente keramike prazgodovinske dobe, dočim je manjše število keramike slovanskega obdobja ležalo samo na površini. Rezultati obeh sond izven gradišča, a tik ob njem, so bili podobni. V eni so presekali tudi neolitsko stanovanjsko jamo. Fragmenti slovanske keramike pripadajo zopet površinski plasti. Pač pa so v teh zunanjih sondah našli tudi žgan hišni omet, o katerem avtor meni, da pripada nekdanjim grajskim stolpom (?), ali pa stanovanjskim hišam, ki so se naslanjale na nasip. Sonda pa, ki je bila narejena čez nasip, oziroma obzidje, je pokazala, da je bilo to napravljeno samo iz nasipane zemlje, ki so jo bili v ta namen izkopali na notranji strani gradišča. Nasip pa ni bil nikjer utrjen bodisi z leseno, bodisi s kakršno koli drugo trdnejšo konstrukcijo. V sami zemlji nasipa so pa našli fragmente keramike bronaste in neolitske dobe.

Ako izvzamemo najdbo 5 slovanskih naselbin, ki je pa le površinska, od katerih so nekatera ležala skoraj v neposredni bližini gradišča (najbolj oddaljena je ona, ki leži ca. 600 m od obzidja gradišča), so rezultati dosedanjih raziskovanj zelo skromni. Priznati moramo, da zaenkrat pač nimamo nikakršnega oprijemljivega dokaza, da bi mogli gradišče uvrstiti med slovanska gradišča. Teoretično lahko to seveda vseeno trdimo in po vsej verjetnosti tudi je slovansko, ker prav tako nimamo nobenega dokaza, da bi moglo pripadati gradišče kaki drugi etnični skupini, Sarmatom, Gepidom ali Avarom. Po današnjem stanju znanosti bi prišli v poštev samo Avari. Tudi drugod v Panonski ravnini so znana takšna in podobna gradišča, imenovana hringi, ki jih pripisujejo Avarom, čeprav doslej nobeno ni bilo sistematično raziskano. Začudi nas pa lahko le velikost našega, kakor tudi podobnih gradišč. Gradišče v Kikindi je izredno veliko, saj šteje v premeru ca. 180 m, z notranjim obzidjem pa celo 250 m, dočim še niso znane dimenzije skupaj z vsemi obzidji. Razen v ravninah gradišča tolikšnega obsega in premera skoraj nimamo. Sonde, ki so jih pri raziskovanju naredili, čeprav so bile ponekod tudi do 60 m dolge (navadno le ca. 10 m) a le po 2 m široke, so za velikost takega gradišča vendar premajhne. Zato tudi nismo dobili nikakršnih materialnih podatkov, komu naj to gradišče prisodimo. Fragmenti slovanske keramike na površini so nezadostni, da bi pripisali gradišče Slo-